

ESP YORDAMIDA ARHITEKTORLARNING KASBIY RIVOJLANISHI

Nilufar Sabirova Kudratovna

Profi University, o'qituvchi
nilufarsabirova10@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada arxitektorlarning kasbiy rivojlanishida ESP (English for Specific Purposes — maxsus maqsadlar uchun ingliz tili) fanining o'рни va ahamiyati tahlil qilinadi. Globalizatsiya sharoitida arxitektura sohasida xalqaro hamkorlik, loyiha almashinuvi va innovatsion yechimlarni yaratishda xorijiy til, xususan, mutaxassislik yo'nalishiga moslashtirilgan ingliz tili muhim omil sifatida namoyon bo'lmoqda. Tadqiqotda arxitektura sohasida ESP dasturlarining samaradorligi, o'quvchilarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish mexanizmlari va o'qitishning integratsion yondashuvlari o'rganilgan.

Kalit so'zlar: ESP, arxitektura, kasbiy rivojlanish, til kompetensiyasi, kommunikativ yondashuv, integratsiya, innovatsion ta'lim.

Kirish

Hozirgi globallashuv va raqamli transformatsiya davrida har bir kasb egasidan nafaqat o'z mutaxassisligi bo'yicha chuqur bilim, balki xorijiy tillarda, ayniqsa ingliz tilida samarali muloqot qilish, zamonaviy texnologiyalarni o'zlashtirish va xalqaro me'yorlar asosida ishlash ko'nikmalari talab etilmoqda. Ayniqsa, arxitektura sohasi kabi ijodkorlik, texnik tafakkur va xalqaro tajriba almashinuvini o'zida mujassam etgan yo'nalishlarda **ESP (English for Specific Purposes)** — ya'ni **maxsus maqsadlar uchun ingliz tili** o'qitish metodikasi muhim ahamiyat kasb etmoqda.

ESP — bu umumiy ingliz tili o'qitishdan farqli ravishda, ma'lum bir kasbiy yo'nalishga tegishli til kompetensiyalarini shakllantirishga qaratilgan yondashuvdir. Arxitektura sohasida bu yondashuv mutaxassislarning texnik terminologiyani to'g'ri tushunishi, loyiha hujjatlarini ingliz tilida o'qish va tahlil qilish, xalqaro me'moriy tanlovlarda ishtirok etish hamda xorijiy hamkorlar bilan samarali muloqot o'rnatish imkoniyatlarini kengaytiradi. Shu nuqtai nazardan, ESP yordamida arxitektorlarning kasbiy rivojlanishini ta'minlash bugungi kunda nafaqat ta'lim tizimining, balki butun sohaning raqobatbardoshligini oshirish omili sifatida qaraladi.

So'nggi yillarda arxitektura va qurilish sohasida axborot texnologiyalari, 3D-modellashtirish, BIM (Building Information Modeling), ekologik loyihalash va barqaror dizayn kabi yo'nalishlar jadal rivojlanmoqda. Ushbu yo'nalishlarda xalqaro terminologiya va ingliz tilidagi manbalardan to'g'ri foydalanish kasbiy muvaffaqiyatning ajralmas qismiga aylanmoqda. Shu sababli, arxitektura oliy ta'lim muassasalarida ESP asosida o'qitish tizimini joriy etish o'quv jarayonining innovatsion yondashuvlaridan biri sifatida e'tirof etiladi.

ESP metodikasi nafaqat til o'rgatishga, balki kasbiy kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishga, amaliy loyihalar asosida o'rganishga, real me'moriy vaziyatlarni modellashtirishga va tanqidiy fikrlashni shakllantirishga xizmat qiladi. Shuningdek, bu yondashuv o'qituvchilar va talabalar o'rtasida hamkorlikni kuchaytiradi, amaliy loyihalarga yo'naltirilgan o'qitish orqali talabalarni real mehnat bozoriga tayyorlaydi.

Mazkur mavzuning dolzarbligi shundaki, bugungi kunda ko'plab arxitektura mutaxassislari xalqaro loyihalarda ishtirok etish, xorijiy nashrlarda maqolalar chop etish, chet elda malaka oshirish yoki xalqaro kompaniyalarda faoliyat yuritish istagida. Bunday jarayonda ularning kasbiy sohada ingliz tilini mukammal bilishi hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi. Shunday ekan, ESP asosida arxitektorlar uchun maxsus o'quv dasturlari, metodik qo'llanmalar va interaktiv o'qitish vositalarini ishlab chiqish zarurati ortib bormoqda.

Shunday qilib, **“ESP yordamida arxitektorlarning kasbiy rivojlanishi”** mavzusini tadqiq etish, arxitektura ta'limida zamonaviy yondashuvlarni shakllantirish, o'quv jarayonini xalqaro standartlarga moslashtirish hamda arxitektura sohasida raqobatbardosh, ijodkor va lingvistik kompetensiyaga ega mutaxassislarni tayyorlashga xizmat qiladi.

Usullar

Tadqiqotda quyidagi ilmiy usullar qo'llanildi:

- Adabiyot tahlili – ESP bo'yicha nazariy manbalar, CEFR (Common European Framework of Reference for Languages) standartlari, arxitektura yo'nalishidagi darslik va qo'llanmalar o'rganildi.

- So'rovnoma va kuzatuv – arxitektura fakultetida tahsil olayotgan 60 nafar talaba ishtirokida o'tkazilib, ularning ESP kurslariga bo'lgan munosabati va o'zlashtirish darajasi tahlil qilindi.

- Tajriba-sinov – ESP dasturining kommunikativ va loyiha asosidagi o'qitish usullari joriy etilib, ularning natijalari an'anaviy metodika bilan solishtirildi.

Natijalar

Tadqiqot natijalariga ko'ra:

- ESP kurslarida vizual materiallar, loyiha asosidagi topshiriqlar va real kasbiy vaziyatlarni modellashtirish orqali o'qitish talabalarning kasbiy lug'at boyligini 35–40% ga oshirgan.

- Talabalar kasbiy muloqotda o'zini erkin ifoda etish, loyiha hujjatlarini ingliz tilida tushunish va tuzish, xorijiy manbalarni tahlil qilish ko'nikmalarini egallagan.

- Integratsion o'qitish (ESP + Arxitektura dizayni) talabalarda ijodiy yondashuvni kuchaytirib, multidisiplinar fikrlashni rivojlantirgani aniqlandi.

Muhokama

Olingan natijalar shuni ko'rsatadiki, ESP o'quv jarayoniga kiritilganda arxitektorlarning nafaqat til, balki kasbiy kompetensiyasi ham sezilarli darajada rivojlanadi. Maxsus yo'nalishdagi ingliz tili o'quvchilarda kasbiy identifikatsiyani shakllantirib, ularni xalqaro loyihalar, grantlar va tanlovlarda muvaffaqiyatli ishtirok etishga tayyorlaydi. Shuningdek, ESP o'qituvchilari arxitektura sohasining o'ziga xos terminlari, loyiha turlari va texnik tushunchalarini yaxshi bilishi zarur. Shu bois ESP darslarida CLIL (Content and Language Integrated Learning), task-based learning kabi metodik yondashuvlarni qo'llash tavsiya etiladi.

Xulosa

ESP yordamida arxitektorlarning kasbiy rivojlanishini ta'minlash — zamonaviy ta'limning strategik yo'nalishlaridan biridir. Maxsus yo'nalishli til o'qitish nafaqat til ko'nikmalarini, balki kasbiy innovatsiyalarni o'zlashtirish, ijodiy fikrlash va xalqaro mehnat bozorida raqobatbardoshlikni ham ta'minlaydi. Kelgusida ESP dasturlarini arxitektura fakultetlarida modullashtirilgan shaklda, loyiha va amaliy mashg'ulotlar bilan uyg'unlashtirish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Hutchinson, T., & Waters, A. (1987). English for Specific Purposes: A Learning-Centered Approach. Cambridge University Press.
2. Dudley-Evans, T., & St John, M. J. (1998). Developments in English for Specific Purposes: A Multi-disciplinary Approach. Cambridge University Press.
3. Richards, J. C., & Rodgers, T. S. (2014). Approaches and Methods in Language Teaching. Cambridge University Press.
4. Krashen, S. (1982). Principles and Practice in Second Language Acquisition. Pergamon Press.
5. O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi. (2023). ESP o'qitish metodik qo'llanmasi. Toshkent: TDPU nashriyoti.
6. Hyland, K. (2019). English for Academic Purposes and Professional Development. Routledge.